

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 677/2022-51

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miloša Maďara a sudcov Jany Baricovej a Rastislava Kaššáka (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a **maloletej** [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] oboch právne zastúpených advokátkou Mgr. Elenou Szabóovou, Hlavné námestie 7, Nové Zámky, proti rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 23 CoP 55/2019 z 18. marca 2020 a jeho vydaniu predchádzajúcemu postupu a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4 Cdo 271/2020 z 23. februára 2022 a jeho vydaniu predchádzajúcemu postupu takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkové okolnosti prípadu

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 10. júna 2022 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „sťažovateľ v 1. rade“ alebo „otec“) a jeho maloletej dcéry [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „maloletá sťažovateľka“ alebo „sťažovateľka v 2. rade“ spolu aj „sťažovatelia“), ktorou sa spoločne domáhajú vyslovenia porušenia základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti a osobnej cti podľa čl. 19 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru, práva na zohľadnenie záujmu dieťaťa pri činnosti súdu podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa, práva na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre blaho dieťaťa podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa a práva na udržiavanie pravidelného osobného kontaktu s oboma rodičmi podľa čl. 9 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa postupom a rozsudkom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) č. k. 23 CoP 55/2019 z 18. marca 2020 (ďalej aj „napadnutý

rozsudok krajského súdu“) a postupom a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 4 Cdo 271/2020 z 23. februára 2022 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

1.1. Sťažovateľ v 1. rade zvlášť v ústavnej sťažnosti namieta, že v dôsledku vydania napadnutých rozhodnutí došlo k porušeniu jeho základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru a podľa čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) a práva na rešpektovanie zodpovednosti, práv a povinností rodičov podľa čl. 5 Dohovoru o právach dieťaťa.

1.2. Osobitne sa maloletá sťažovateľka domáha vyslovenia porušenia práva formulovať svoj názor a byť vypočutá v súdnom konaní podľa čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa a práva na ochranu proti svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života, rodiny a domova alebo korešpondencie podľa čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutými rozhodnutiami všeobecných súdov.

2. Z ústavnej sťažnosti, k nej pripojených príloh a obsahu vyžiadaného súdneho spisu vyplýva, že sťažovateľ a [REDAKOVANÉ] (ďalej len „matka“) sú rodičmi dvoch maloletých dcér, [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a maloletej sťažovateľky. Matka spolu s maloletými deťmi opustila 26. apríla 2017 bez súhlasu sťažovateľa spoločnú domácnosť a odsťahovala sa k svojim rodičom, pričom v súčasnosti aj s deťmi býva v rodinnom dome u svojho partnera.

3. Z iniciatívy sťažovateľa bolo 2. mája 2017 na Okresnom súde Trnava (ďalej len „okresný súd“) začaté konanie vedené pod sp. zn. 27 P 77/2017 vo veci úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom. Sťažovateľ sa podaným návrhom domáhal zverenia oboch maloletých detí do jeho osobnej starostlivosti, určenia výživného pre maloleté deti zo strany matky a úpravy jej styku s nimi a súčasne žiadal o nariadenie neodkladného opatrenia. Uznesením č. k. 27 P 41/2017 z 5. mája 2017 (v spojení s uznesením krajského súdu č. k. 24 CoP 88/2017 zo 4. júla 2017) bol návrh sťažovateľa na nariadenie neodkladného opatrenia zamietnutý.

4. Obe maloleté deti boli uznesením Okresného súdu Komárno č. k. 9PPOm 2/2017 z 3. mája 2017 dočasne zverené do osobnej starostlivosti matky. Uznesením č. k. 10 C 27/2017-58 z 5. mája 2017 Okresný súd Komárno nariadil neodkladné opatrenie, ktorým sťažovateľovi uložil zákaz približovať sa k maloletým deťom na vzdialenosť menšiu ako 10 metrov a následne mu uznesením č. k. 14 C 27/2017-59 z 11. mája 2017 zakázal približovať sa na rovnakú vzdialenosť aj k matke maloletých detí. Z odôvodnenia predmetných rozhodnutí vyplýva, že dôvodom na takéto zásah konajúceho súdu boli správanie sťažovateľa, nevhodný obsah SMS správ adresovaných matke, ako aj maloletým deťom a zápisnica o trestnom oznámení, ktoré matka podala na sťažovateľa 26. apríla 2017.

5. Následne okresný súd preniesol miestnu príslušnosť na Okresný súd Komárno, ktorý však s presnením nesúhlasil, preto nadriadený (krajský) súd uznesením č. k. 8 NcC 10/2017 z 8. septembra 2017 rozhodol, že nesúhlas Okresného súdu Komárno je dôvodný a na konanie vo veci je miestne príslušný okresný súd.

6. Rozsudkom č. k. 27 P 77/2017-779 z 22. mája 2019 okresný súd

- zveril obe maloleté deti matke, ktorá ich bude zastupovať a spravovať ich majetok (prvý výrok);

- určil sťažovateľovi vyživovaciu povinnosť k obom maloletým deťom a zaviazal ho uhradiť sumu dlžného výživného vzniknutého za obdobie od 2. mája 2017 do 31. mája 2019 (druhý až štvrtý výrok);
- upravil styk sťažovateľa s maloletými deťmi každú stredu od 15.00 h do 16.00 h v psychologickej ambulancii [REDAKOVANÉ] v prítomnosti psychologičky, pričom v prípade, ak sa styk nebude môcť realizovať, uložil matke povinnosť nahradiť sťažovateľovi styk s maloletými deťmi v termíne do 7 dní od odpadnutia prekážky v rozsahu zmareného styku. Súčasne uložil matke povinnosť obe deti na styk so sťažovateľom riadne a včas pripraviť, odovzdať mu deti v určenej psychologickej ambulancii a po ukončení styku ich od sťažovateľa prevziať (piaty výrok);
- čiastočne zrušil zákaz priblíženia sa sťažovateľa k matke a k obom maloletým deťom v mieste a čase realizácie súdom upraveného styku sťažovateľa s maloletými deťmi, čím zmenil uznesenia Okresného súdu Komárno č. k. 10 C 27/2017 z 5. mája 2017 a č. k. 14 C 27/2017 z 11. mája 2017 (šiesty výrok);
- vo zvyšnej časti návrh sťažovateľa na zrušenie neodkladných opatrení zamietol (siedmy výrok);
- uložil obom rodičom výchovné opatrenie spočívajúce v povinnosti podrobiť sa psychologickému poradenstvu a absolvovať 20 konzultácií s psychológom (ôsmy výrok);
- čiastočne zrušil zákaz priblíženia sa sťažovateľa k matke v mieste a čase realizácie nariadeného výchovného opatrenia, čím zmenil uznesenie Okresného súdu Komárno č. k. 14 C 27/2017 z 11. mája 2017 (deviaty výrok);
- uložil matke nahradiť štátu trovy konania v sume 394,32 eur (desiaty výrok);
- vyslovil, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania ani náhradu trov konania o zrušenie neodkladných opatrení (jedenásty a dvanásty výrok).

6.1. Svoje rozhodnutie týkajúce sa osobnej starostlivosti okresný súd odôvodnil odkazom na závery znaleckého posudku ustanovenej znalkyne [REDAKOVANÉ] a výpoveď svedkyne [REDAKOVANÉ], podľa ktorých je v najlepšom záujme maloletých detí ich zverenie do osobnej starostlivosti matky, ktorá je pre nich prirodzeným identifikačným vzorom a bude ním aj v období ich dospievania. Naopak, návrhy sťažovateľa, ktorý sa najprv domáhal zverenia oboch detí do jeho osobnej starostlivosti a následne do striedavej starostlivosti, prípadne ich rozdelenia a zverenia len maloletej [REDAKOVANÉ] do jeho starostlivosti, nepovažoval za zodpovedajúce najlepšiemu záujmu detí. Uviedol, že pri rozhodovaní rešpektoval názor maloletej [REDAKOVANÉ] ktorá sa na pojednávaní súdu, pri pohovore s kolíznym opatrovníkom a počas konzultácie so psychologičkou vyjadrila, že sa so sťažovateľom nechce stretávať, nemá ho rada a hanbí sa za jeho správanie, pretože sťažovateľ na ňu napriek jej výslovnej žiadosti takmer denne vykrikuje pred školou a zahlučuje ju množstvom SMS správ, v dôsledku čoho si opakovane zmenila telefónne číslo. V prípade maloletej sťažovateľky, ktorá deklarovala pozitívny vzťah k sťažovateľovi, konajúci súd s prihliadnutím na odporúčania pedopsychiatričky a psychologičky upustil od jej výsluchu na súde z dôvodu možného zhoršenia jej zdravotného stavu. Vzťah sťažovateľa k maloletej [REDAKOVANÉ] považoval súd za nekritický a nátlakový, čo mal preukázané správami školy, priebežnými správami psychologičky [REDAKOVANÉ] a výpoveďami maloletej [REDAKOVANÉ] a matky. Dospel k záveru, že u sťažovateľa naďalej pretrvávajúca nevyhnutnosť podrobovania sa psychoterapii, keďže jeho správanie k obom jeho dcéram je neobvyklé, majetnícke, vtieravé a nerešpektujúce ich pocity a priania. Dôsledkom tohto správania je odmietanie maloletej [REDAKOVANÉ] realizovať akýkoľvek kontakt so sťažovateľom, pričom hrozí, že sa takto zmení aj dosiaľ kladný vzťah maloletej

sťažovateľky. Z dôvodu predchádzania ďalším konfliktom rodičov rozhodol, že zastupovať a spravovať majetok oboch maloletých detí bude len matka.

6.2. Súd považoval za nevyhnutné nariadiť výchovné opatrenie vo forme odborného psychologického poradenstva v zmysle § 37 ods. 2 písm. d) zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“) na účel zlepšenia ich vzájomnej komunikácie.

6.3. Stanovený rozsah styku za prítomnosti psychologičky okresný súd odôvodnil negatívnym postojom maloletej ■■■■■ destabilizovaným stavom maloletej sťažovateľky a odporúčaním psychologičky, pričom zdôraznil, že v prípade pozitívnej zmeny na strane sťažovateľa je možná zmena úpravy styku dohodou rodičov, resp. rozhodnutím súdu.

6.4. V nadväznosti na nariadené výchovné opatrenie a upravený styk pristúpil okresný súd v zmysle § 334 Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) k zrušeniu neodkladných opatrení vydaných Okresným súdom Komárno, ktorými bol sťažovateľovi uložený zákaz priblíženia sa sťažovateľa k maloletým deťom a matke, a to v nevyhnutnom rozsahu v mieste a čase realizácie stanoveného styku a výchovného opatrenia. Vo zvyšnej časti návrh sťažovateľa na úplne zrušenie zákazu priblíženia sa k maloletým deťom zamietol, pretože podľa názoru súdu nepominuli dôvody, pre ktoré bolo neodkladné opatrenie nariadené. Poukázal pritom na súčasný nepriaznivý psychický stav oboch detí a nezmenené správanie sťažovateľa, ktorým ubližuje svojim deťom.

6.5. V ďalšej časti rozhodnutia okresný súd odôvodnil určenie sumy bežného a dlžného výživného a náhrady trov štátu a účastníkov konania.

7. Na základe odvolania sťažovateľa rozhodol krajský súd napadnutým rozsudkom, ktorým rozsudok okresného súdu

- zmenil vo výrokoch o určení výživného a dlžného výživného, sťažovateľa zaviazal prispievať na tvorbu úspor oboch maloletých detí a matke uložil povinnosť zriadiť obom deťom osobitné účty (prvý až piaty výrok);

- vo zvyšnej časti rozsudok okresného súdu potvrdil (šiesty výrok);

- konanie o návrhu sťažovateľa na zrušenie neodkladného opatrenia zastavil (siedmy výrok) a

- žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania (ôsmy výrok).

7.1. Okrem výrokov o určení bežného a dlžného výživného sa krajský súd v celom rozsahu stotožnil s rozsudkom okresného súdu a, reagujúc na odvolacie námietky sťažovateľa, skonštatoval vecnú správnosť záveru okresného súdu o splnení podmienok na zverenie oboch maloletých detí do osobnej starostlivosti matky. Vo vzťahu k zamietnutiu návrhu sťažovateľa, ktorý žiadal v celom rozsahu zrušiť uložený zákaz priblížiť sa k maloletým deťom, odvolací súd uznal, že sťažovateľ a jeho maloleté deti sú dlhodobo (viac ako 3 roky) obmedzení vo vzájomnej komunikácii, avšak napadnutý výrok okresného súdu nepovažoval za rozporný so závermi znaleckého dokazovania. Uviedol, že pre iný záver ako zverenie maloletých detí do osobnej starostlivosti matky boli rodičia povinní absolvovať odborné psychologické poradenstvo s pozitívnym výsledkom. Sťažovateľ pritom nešpecifikoval, aké konkrétne kroky podnikol na zlepšenie, resp. obnovenie jeho vzťahu s maloletými deťmi, preto odvolací súd zhodne s okresným súdom dospel k záveru, že nepominuli dôvody, pre ktoré bolo neodkladné opatrenie nariadené. V konkrétnostiach odkázal na neprimerané správanie a konanie sťažovateľa, ktorý neprestal chodiť denne pred školu a vykrikovať na maloleté deti ani po tom, čo mu bol riaditeľom zakázaný vstup do školy. Ako správne vyhodnotil aj rozhodnutie okresného súdu o určení, že len matka je oprávnená zastupovať maloleté deti

a spravovať ich majetok, pretože sa tým predíde hroziacim nezhodám vyplývajúcim z rozdielneho názoru rodičov na výchovu ich detí. Podľa názoru krajského súdu nedošlo nevypočítaním maloletej sťažovateľky pred súdom k porušeniu žiadneho z jej práv, keďže okresný súd svoj postup náležite zdôvodnil odporúčaním psychologičky a pedopsychiatrickej. Navyše, aj prípadný výsluch maloletej by okresný súd musel posudzovať vo vzájomnej súvislosti s inými vykonanými dôkazmi, z ktorých vyplynulo, že najlepšiemu záujmu oboch maloletých detí zodpovedá ich zverenie do osobnej starostlivosti matky. Prisvedčil však odvolacím námietkam sťažovateľa o určení výživného v neprimeranej sume, preto v tejto časti zmenil rozsudok okresného súdu.

8. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal sťažovateľ dovolanie, ktorého prípustnosť vyvodil z § 420 písm. e) a f) a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP.

9. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľa ako neprípustné odmietol a žiadnemu z účastníkov nepriznal nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

9.1. Vo vzťahu k namietanej vade zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP uviedol, že sťažovateľ namietal len nedostatky v procese obstarávania skutkových podkladov pre rozhodnutie. Nesprávne vyhodnotenie dôkazov však nie je podľa rozhodovacej činnosti dovolacieho súdu vadou zmätočnosti zakladajúcou prípustnosť dovolania. S poukazom na zjednocujúce stanovisko R 2/2016 skonštatoval, že obsah spisu nedáva žiadny podklad na uplatnenie druhej vety tohto stanoviska a prijatie záveru, že krajský súd svoje rozhodnutie nedostatočne odôvodnil a nezohľadnil odvolaciu argumentáciu sťažovateľa. Z tohto dôvodu dovolanie v tejto časti odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

9.2. Konštatoval, že dôvod prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. e) CSP sťažovateľ uplatnil vo vzťahu k potvrdzujúcim výrokom odvolacieho súdu o zrušení zákazu priblíženia sa k maloletým deťom a ich matke počas realizácie výchovného opatrenia a asistovaného styku namietajúc, že rozhodoval nezákonný sudca. Neodkladné opatrenie totiž vydal Okresný súd Komárno, ktorý mal preto podľa sťažovateľa ako príslušný súd konať aj o návrhu na jeho zrušenie. Dospel k záveru, že sťažovateľ nie je oprávnenou osobou na podanie dovolania v tejto časti, pretože výroky potvrdzujúceho rozhodnutia o zrušení zákazu priblíženia sa k matke nie sú v jeho neprospech. Dovolanie v tejto časti odmietol ako podané neoprávnenou osobou podľa § 447 písm. b) CSP.

9.3. Pokiaľ ide o namietané nesprávne právne posúdenie veci podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP najvyšší súd uzavrel, že napriek kvalifikovanému právnomu zastúpeniu sťažovateľ nekonkretizoval právnu otázku, pri ktorej riešení sa krajský súd odklonil od ustálenej praxe dovolacieho súdu. Viaceré sťažovateľom nastolené otázky nepovažoval najvyšší súd za dovolacie otázky v zmysle § 421 ods. 1 CSP. Sťažovateľ v podanom dovolaní spochybňoval právne posúdenie veci odvolacím súdom len z dôvodu jeho odlišnej predstavy o najlepšom záujme maloletých detí, pričom sa *de facto* domáhal opätovného právneho posúdenia ním tvrdeného skutkového stavu v jeho prospech. Pokiaľ konajúce súdy na základe voľnej úvahy dospeli k záveru, že okolnosti umožňujú zveriť maloleté deti do osobnej starostlivosti matky, čomu zodpovedá ich najlepší záujem nemôže byť tento ich právny záver preskúmaný podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Vo vzťahu k namietanému nesprávnomu posúdeniu sumy výživného najvyšší súd s odkazom na svoje rozhodnutia zdôraznil, že určenie výživného je vždy výsledkom posúdenia vysoko individuálnych skutkových okolností každej prejednávanej veci, preto sa vyriešením tejto otázky ani nemôže vytvoriť ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu.

II. Argumentácia sťažovateľov

10. Po detailnom opise priebehu konania, obsahu jednotlivých v konaní vydaných rozhodnutí a prepise takmer celého textu podaného dovolania sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta absenciu odpovedí krajského súdu a najvyššieho súdu na jeho zásadné odvolacie a dovolacie námietky týkajúce sa výroku rozhodnutia, že len matka je oprávnená zastupovať maloleté deti a spravovať ich majetok. Sťažovateľ v tejto súvislosti zdôrazňuje, že ako rodič nebol svojich rodičovských práv pozbavený ani v nich nebol žiadnym spôsobom obmedzený. Konajúcim súdom vytyka, že sa nevysporiadali ani so závermi predložených znaleckých posudkov pri rozhodovaní o osobnej starostlivosti a o úprave jeho styku s maloletými deťmi, pričom za nedostatočné považuje aj ich rozhodnutie vo výroku o výživnom. V nedostatku riadneho odôvodnenia vidí sťažovateľ porušenie práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Vo vzťahu k najvyššiemu súdu namieta formalistický prístup pri posúdení jeho dovolania a tvrdí, že rozhodnutím o jeho odmietnutí došlo aj k porušeniu jeho práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru a podľa čl. 47 charty. Dovolací súd sa nezaoberal ani jeho námietkou, že krajský súd sa pri svojom rozhodnutí odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, hoci sťažovateľ v podanom dovolaní poukázal na konkrétne rozhodnutia.

11. Porušenie základného práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy spočíva podľa sťažovateľa v tom, že o zrušení neodkladného opatrenia v časti zákazu priblíženia sa k matke maloletých detí rozhodol miestne nepríslušný okresný súd, pretože podľa jeho názoru mal rozhodovať Okresný súd Komárno.

12. Neodôvodneným ponechaním zákazu priblíženia sa k maloletým deťom (trvajúcim do dnešného dňa) došlo k zásahu do základného práva oboch sťažovateľov na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do ich súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a podľa čl. 8 dohovoru. Od roku 2017 až dodnes je totiž sťažovateľ vylúčený z priamej komunikácie s jeho deťmi a z možnosti udržiavať s nimi akýkoľvek rodičovský vzťah a rovnako je maloletej sťažovateľke znemožnené rozvíjať jej vzťah s otcom. Dôvodom nariadenia neodkladného opatrenia spočívajúceho v uloženom zákaze priblížiť sa k maloletým deťom (aj k matke) boli matkou podané trestné oznámenia, a nie, ako súdy neprávne uvádzajú, nevhodný obsah SMS správ adresovaných maloletým deťom. Zmenený stav spočívajúci v zastavení všetkých trestných konaní voči sťažovateľovi preto odôvodňuje zrušenie uloženého zákazu, ktorý navyše odporuje záverom znaleckých posudkov. Súdy pritom žiadnym spôsobom nevysvetlili tvrdenie o majetníckom, vtieravom a dominantnom správaní sťažovateľa k jeho deťom, na ktorom založili záver o opodstatnenosti ponechania uloženého zákazu priblíženia sa mimo stanoveného rozsahu asistovaného styku a nariadeného výchovného opatrenia. Sťažovatelia tvrdia, že v dôsledku nariadeného nedôstojného spôsobu komunikácie na stanovenú minimálnu vzdialenosť 10 metrov došlo aj k porušeniu ich základného práva na zachovanie dôstojnosti podľa čl. 19 ods. 1 ústavy.

13. Obaja sťažovatelia namietajú taktiež porušenie ich základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie ich záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, pričom zdôrazňujú neprimeranú dĺžku konania vedeného všeobecnými súdmi, ktoré trvalo viac ako 5 rokov.

14. Sťažnostná argumentácia sa vo vzťahu k porušeniu práv maloletej sťažovateľky zameriava na to, že jej nebolo umožnené vyjadriť v konaní pred súdmi svoj názor, čím došlo k porušeniu jej práva podľa čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa. Matka totiž nerešpektovala príkaz súdu zabezpečiť prítomnosť maloletej na pojednávaní a účelovo tak zabránila, aby maloletá uviedla, že preferuje svojho otca a chce s ním bývať.

15. Na základe uvedeného sťažovateľa navrhujú, aby ústavný súd po prijatí ich ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom vyslovil porušenie ich v bode 1 označených práv, napadnuté rozhodnutia zrušil a v súvislosti s vyslovením porušenia základného práva na konanie vo veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) priznal každému zo sťažovateľov primerané finančné zadostučinenie v sume 5 000 eur. Zároveň si uplatnili nárok na náhradu trov konania vzniknutých v konaní pred ústavným súdom.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

16. Hneď v úvode považuje ústavný súd za potrebné poukázať na to, že napriek kvalifikovanému právnomu zastúpeniu sťažovateľov odôvodnenie ústavnej sťažnosti nekorešponduje s jej naformulovaným petitom. Podstatná časť sťažnostnej argumentácie je totiž venovaná porušeniu práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru z dôvodu absencie náležitého odôvodnenia oboch napadnutých rozhodnutí, pričom v samotnom texte ústavnej sťažnosti je explicitne namietané porušenie aj tohto práva. Napriek tomu, že uvedené sa nepremietlo aj do petitu ústavnej sťažnosti, ústavný súd v záujme materiálnej ochrany práv sťažovateľov ustálil predmet svojho prieskumu, tak ako je uvedené v bode 1 tohto uznesenia bez toho, aby považoval za nutné vyzývať ich na upresnenie návrhu. Vymedzený rozsah prieskumu ústavného súdu totiž môže byť vo výnimočných okolnostiach modifikovaný (zvyčajne rozšírený) dôvodmi ústavnej sťažnosti (napr. I. ÚS 514/2020).

17. Súčasne sa ústavný súd zaoberal posúdením splnenia podmienok konania, konkrétne oprávnenosťou maloletej sťažovateľky zastúpenej v konaní pred ústavným súdom advokátkou na základe splnomocnenia udeleného sťažovateľom v 1. rade podať ústavnú sťažnosť. V danom prípade je totiž sťažovateľ v 1. rade v zjavnom konflikte záujmov vo vzťahu k jeho možnosti zastupovať maloletú sťažovateľku v konaní o ústavnej sťažnosti či splnomocniť na také zastupovanie právneho zástupcu, a to s poukazom na § 31 ods. 2 zákona o rodine, podľa ktorého žiadny z rodičov nemôže zastupovať svoje maloleté dieťa ak ide o právne úkony, pri ktorých by mohlo dôjsť k rozporu záujmov medzi rodičmi a maloletým dieťaťom alebo medzi maloletými deťmi zastúpenými tým istým rodičom navzájom; v takom prípade súd ustanoví maloletému dieťaťu opatrovníka, ktorý ho bude v konaní alebo pri určitom právnom úkone zastupovať. Vzhľadom na to, že ústavný súd z dôvodov bližšie ozrejmenej v nasledujúcej časti tohto uznesenia odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľov v celom rozsahu, nepovažoval za potrebné ustanoviť maloletej sťažovateľke opatrovníka. Jeho ustanovenie by totiž nebolo spôsobilé zvrátiť toto rozhodnutie o ústavnej sťažnosti a predstavovalo by tak len zbytočný formalizmus v konaní. Riešením tejto kolízie sa preto nebolo potrebné ďalej procesne zaoberať.

III.1. K napadnutému rozsudku krajského súdu

18. Vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu sa sťažnosťná argumentácia zameriava na jeho ústavnú neudržateľnosť pre nedostatok dôvodov, ako aj nesprávne právne posúdenie.

19. Z dovolania predloženého k ústavnej sťažnosti ústavný súd zistil, že sťažovateľ predmetné námietky subsumovateľné pod vadu zmätočnosti spočívajúcu v porušení práva na spravodlivý proces, v námietke nezákonného sudcu a vadu nesprávneho právneho posúdenia právnych otázok odvolacím súdom vzniesol aj v podanom dovolaní smerujúcom proti napadnutému rozsudku krajského súdu, ktorého prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. e), f) CSP a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP.

20. Keďže tieto námietky, ktoré sú totožné s tými predstretými v ústavnej sťažnosti, boli spôsobilým predmetom dovolacieho konania a najvyšší súd sa nimi v napadnutom uznesení zaoberal, je vo vzťahu k časti ústavnej sťažnosti, ktorá smeruje proti napadnutému rozsudku krajského súdu vylúčená právomoc ústavného súdu (obdobne IV. ÚS 468/2018, IV. ÚS 245/2022). Z týchto dôvodov ústavný súd odmietol túto časť ústavnej sťažnosti pre nedostatok svojej právomoci na jej prerokovanie podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

III.2. K namietanému porušeniu základného práva na ochranu pred neoprávneným zasahovaním do súkromného a rodinného života podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 dohovoru a práva na ochranu proti svojvoľnému zasahovaniu do súkromného života, rodiny a domova alebo korešpondencie podľa čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa napadnutým uznesením najvyššieho súdu

21. V prvom rade ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť, že k prieskumu súdnych rozhodnutí v rodinnoprávnych veciach pristupuje obzvlášť rezervovane, pretože rozhodovanie v týchto právnych veciach sa odvíja od zisťovania a posudzovania skutkových okolností a otázok pred všeobecnými súdmi, ktoré ústavný súd s ohľadom na svoje postavenie nemôže nahrádzať. Práve všeobecné súdy totiž majú vzhľadom na svoju nezastupiteľnú osobnú skúsenosť vyplývajúcu z bezprostredného kontaktu s účastníkmi konania a inými osobami zúčastnenými na konaní a z ich znalosti rodinnej situácie vytvorené najlepšie podmienky na vykonanie dokazovania, zistenie skutočného stavu veci (§ 35 Civilného mimosporového poriadku) a spravodlivé rozhodnutie vo veci reflektujúce predovšetkým najlepší záujem maloletého dieťaťa v súlade s čl. 3 Dohovoru o právach dieťaťa [porovnaj uznesenia Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 1551/20 z 23. júna 2020 a sp. zn. III. ÚS 1283/20 zo 16. júna 2020, rozsudok Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) vo veci Bronda proti Taliansku z 9. 6. 1998, č. sťažnosti 22430/93, bod 59]. Prieskumná právomoc ústavného súdu sa tak koncentruje na posúdenie, či zo strany všeobecných súdov nejde o skutočne extrémny exces predstavujúci porušenie ústavou alebo medzinárodnými zmluvami zaručených práv.

22. Po oboznámení sa s obsahom vyžiadaného súdneho spisu a sťažnostnou argumentáciou (zhrnutou v časti II. tohto uznesenia) dospel ústavný súd k záveru, že v posudzovanej veci k takému excesu odôvodňujúcemu potrebu jeho kasačného zásahu nedošlo.

23. Ústavný súd sa pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sústredil na posúdenie otázky, či napadnuté uznesenie najvyššieho súdu možno z hľadiska námietok, ktoré sťažovateľ proti nemu uplatňuje, považovať za ústavne udržateľné a akceptovateľné.

24. Z odôvodnenia napadnutého uznesenia vyplýva, že najvyšší súd vo vzťahu k namietanej vade zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP dospel k záveru, že dovolanie sťažovateľa nie je prípustné, pretože krajský súd poskytol vo svojom rozsudku adekvátne, dostatočné a presvedčivé odpovede na všetky jeho zásadné odvolacie námietky (body 23 až 27 napadnutého uznesenia), pričom skutočnosť, že odôvodnenie rozhodnutia nezodpovedá predstavám sťažovateľa, nie je vadou konania v zmysle § 420 písm. f) CSP.

25. Pre posúdenie prijateľnosti tohto záveru najvyššieho súdu sa ústavný súd oboznámil aj s relevantnou časťou odôvodnenia rozsudku krajského súdu, pričom konštatuje, že odvolací súd neponechal bez povšimnutia žiadnu podstatnú výhradu sťažovateľa uplatnenú v jeho odvolaní. Argumentácia krajského súdu v spojení s podrobným odôvodnením okresného súdu je dostatočná, jasná a zrozumiteľná, pričom je založená na právnych názoroch, ktoré majú oporu v zákone. S poukazom na výsledky vykonaného dokazovania, osobitne na závery znaleckého posudku ustanovenej znalkyne [REDAKOVANÉ], krajský súd (zhodne s okresným súdom) konštatoval, že najlepšiemu záujmu oboch maloletých detí zodpovedá ich zverenie do osobnej starostlivosti matky, ktorá má aktuálne vytvorené vhodnejšie predpoklady na ich výchovu a je pre nich prirodzeným identifikačným vzorom. Oba konajúce súdy v súlade s názorom znalkyne však pripustili, že v prípade zharmonizovania a znormalizovania v súčasnosti vysoko hostilných a konfliktných vzťahov medzi rodičmi prichádza v budúcnosti do úvahy zmena formy osobnej starostlivosti o maloleté deti a ich zverenie do striedavej starostlivosti oboch rodičov. Ponechanie zákazu priblížiť sa k maloletými deťom na vzdialenosť menšiu ako 10 metrov mimo stanoveného rozsahu asistovaného styku (každú stredu od 15.00 do 16.00 h) považoval krajský súd rovnako ako okresný súd za opodstatnené z dôvodu absolútne nevhodného správania sťažovateľa v 1. rade, ktorý dvakrát denne čakal maloleté deti pred ich školou, vykrikoval na nich z určenej vzdialenosti, pričom od tohto obťažujúceho konania neupustil ani na základe výslovného priania maloletej [REDAKOVANÉ] a taktiež ani po tom, čo mu bol riaditeľom školy po opakovaných upozorneniach a napomenutiach uložený zákaz vstupu do areálu školy. Takéto konanie sťažovateľa vyhodnotili konajúce súdy ako vymykajúce sa normálnosti a primeranosti a v podstate len prispievajúce k zhoršeniu a degradácii vzájomného vzťahu sťažovateľa s jeho dcérami. O uvedenom svedčí aj obsah výpovede maloletej [REDAKOVANÉ] na pojednávaní a pri osobnom pohovore u kolízneho opatrovníka, na ktorom maloletá uviedla, že sa za správanie sťažovateľa tak veľmi hanbí, že sa maskuje, aby ju nespoznal, čo vyústilo do odmietania akéhokolvek kontaktu s ním. Maloletá sťažovateľka je po stretnutiach so sťažovateľom, ktorý ju neustále informuje o priebehu konania rozrušená, nesústredená, trpí somatickými problémami, v dôsledku čoho navštevuje pedopsychiatrickú ambulanciu. Konajúce súdy pritom akcentovali, že je len na sťažovateľovi, aby zmenil svoje správanie k maloletým deťom, bral ohľad na ich pocity a potreby a nehľadel len svoje záujmy (body 37 až 44 napadnutého rozsudku krajského súdu).

26. Napriek tomu, že napadnutému uzneseniu je možné v súvislosti s posúdením dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP vytknúť určitú strohosť a taktiež odkaz na závery jeho zjednocujúceho stanoviska R 2/2016, ktoré už nie je po nadobudnutí účinnosti novej právnej úpravy viac aplikovateľné, ako na to ústavný súd vo svojej judikatúre opakovane upozorňuje (porovnaj napr. IV. ÚS 314/2020, IV. ÚS 158/2022, I. ÚS 22/2021, I. ÚS 243/2022), v okolnostiach danej veci ani tieto nedostatky nič nemenia na ústavnej akceptovateľnosti samotného záveru najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolania sťažovateľa.

27. Rovnako ani absencia osobitnej reakcie najvyššieho súdu na dovoláciu námietku sťažovateľa v 1. rade, že len matke bolo výrokom rozsudku okresného súdu (v spojení s rozsudkom krajského súdu) zverené oprávnenie zastupovať obe maloleté deti a spravovať ich majetok, a to z dôvodu eliminácie možného vzniku ďalších konfliktov medzi rodičmi, nedosahuje podľa názoru ústavného súdu pochybenie ústavnoprávnej intenzity. Ústavný súd v tejto súvislosti považuje za potrebné doplniť, že vo vzťahu k právnej úprave obsiahnutej v § 24 ods. 1 zákona o rodine nebolo úmyslom zákonodarcu obmedziť rodičovské práva v zmysle § 38 zákona o rodine, keď toto ustanovenie počíta iba so zásahom vyvolaným zverením dieťaťa do osobnej starostlivosti jedného z rodičov, ktorý zužuje reálne možnosti výkonu rodičovských práv rodiča, ktorému nie je dieťa zverené do osobnej starostlivosti a ktorému okrem bežných vecí vyplývajúcich a súvisiacich s osobnou starostlivosťou o dieťa ostávajú rodičovské práva v podstatných veciach v plnom rozsahu zachované (III. ÚS 345/2015). Z predmetného rozhodnutia ústavného súdu a v ňom prijatého záveru vychádzal aj najvyšší súd v rozhodnutí č. k. 5 Cdo 41/2022 z 31. marca 2022, v ktorom konštatoval, že ak súd v rozhodnutí o úprave výkonu rodičovských práv a povinností na čas po rozvode manželstva určí, že v bežných veciach bude maloleté dieťa zastupovať a jeho majetok bude spravovať ten z rodičov, ktorému maloleté dieťa zverí do osobnej starostlivosti na čas po rozvode manželstva, nejde o obmedzenie alebo pozbavenie rodičovských práv toho rodiča, ktorému maloleté dieťa do osobnej starostlivosti na čas po rozvode manželstva zverené nie je.

28. Súčasne sa najvyšší súd ústavne udržateľným spôsobom vysporiadal aj s namietaným nesprávnym právnym posúdením veci podľa § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP, keď v odôvodnení náležite vysvetlil, z akých dôvodov dovolanie sťažovateľa v 1. rade nespĺnilo predpoklady prípustnosti ani v tejto časti, a preto muselo byť odmietnuté. Najvyšší súd pritom posudzoval všetky otázky formulované sťažovateľom v jeho dovolaní a dospel k záveru, že tieto neboli vymedzené zákonom predpokladaným spôsobom a nemohli tak zakladať dôvod prípustnosti podľa § 421 ods. 1 CSP. Zdôraznil, že čo sa týka zverenia maloletého dieťaťa tomu-ktorému z rodičov do osobnej starostlivosti, resp. úpravy styku rodiča s dieťaťom, ani nemôže existovať ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu, pretože každé jedno rozhodnutie je individuálne pre daný prípad a nemôže byť považované za pravidlo pre iné prípady, i keby formálne vykazovali rovnaké skutkové okolnosti (bod 35 napadnutého uznesenia). Sťažovateľ sa podľa najvyššieho súdu svojím dovolaním domáha len opätovného právneho posúdenia zisteného skutkového stavu vo svoj prospech z dôvodu jeho odlišnej predstavy o tom, čo je v najlepšom záujme jeho maloletých detí. V súvislosti s namietaným nepravým právnym posúdením otázky určenia sumy výživného najvyšší súd s odkazom na svoju judikatúru konštatoval, že určenie výživného je vždy výsledkom posúdenia vysoko individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach, pretože kritériá na určenie rozsahu vyživovacej povinnosti (napr. schopnosti, možnosti a majetkové pomery povinného,

ako aj odôvodnené potreby dieťaťa a ďalšie) sú rozdielne v každej veci a odlišujú sa od prípadu k prípadu (bod 37 napadnutého uznesenia).

29. Vzhľadom na uvedené ústavný súd nevidel ústavne relevantný dôvod na to, aby do napadnutého uznesenia najvyššieho súdu akýmkoľvek spôsobom zasahoval, keďže neidentifikoval žiadny exces, či už v rovine právneho posúdenia veci, resp. logickosti a udržateľnosti jeho argumentácie. Pre ústavný súd je totiž v danom prípade určujúce, že konajúce súdy podrobne a presvedčivo rozviedli, akými úvahami sa riadili pri rozhodovaní o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom, pričom dostatočne objasnili, z akého dôvodu bolo žiaduce ich zverenie do výlučnej osobnej starostlivosti matky. Nie je pritom možné prisvedčiť tvrdeniu sťažovateľa, že konajúce súdy neprihliadli na závery vyplývajúce z vyhotovených znaleckých posudkov. Práve naopak, súdy z týchto záverov nepochybne vychádzali, pričom ich správne vyhodnocovali vo vzájomnej súvislosti s inými vykonanými dôkazmi (výpovede účastníkov, správy psychologičky, správy školského zariadenia atď.). V tomto smere je potrebné zdôrazniť, že pri rozhodovaní o osobnej starostlivosti je vždy nutné hľadať najlepší záujem dieťaťa a rešpektovať jedinečnosť každého individuálneho prípadu, pričom podľa ústavného súdu všeobecné súdy tieto požiadavky v posudzovanej veci naplnili.

30. Ústavný súd preto ústavnú sťažnosť v časti namietaného porušenia práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

31. Vychádzajúc z uvedených skutočností, nebolo zistené ani také pochybenie, ktoré by mohlo indikovať možnosť porušenia v ústavnej sťažnosti označeného základného práva sťažovateľov hmotného charakteru podľa čl. 19 ods. 2 ústavy a rovnako ani porušenie ich práva podľa čl. 8 dohovoru či porušenie práva maloletej sťažovateľky podľa čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa. Z tohto dôvodu bola odmietnutá aj táto časť ústavnej sťažnosti z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.3. K namietanému porušeniu základného práva na zachovanie ľudskej dôstojnosti podľa čl. 19 ods. 1 ústavy napadnutým uznesením najvyššieho súdu

32. Porušenie tohto základného práva vidí sťažovateľ aj maloletá sťažovateľka v súdmi vynútenom „*nedôstojnom a ponižujúcom*“ spôsobe ich vzájomnej komunikácie, ktorá sa v dôsledku nariadeného a stále pretrvávajúceho zákazu priblížiť sa realizuje len na vzdialenosť minimálne 10 metrov. Sťažovateľ je tak vylúčený z priameho kontaktu s jeho deťmi, je s nimi nútený komunikovať pred tretími osobami, a to za použitia zvýšenej intenzity hlasu.

33. Účel ochrany ľudskej dôstojnosti sa v súčasnom slovenskom práve vymedzuje ako ochrana pred zaobchádzaním, ktoré ponižuje dôstojnosť človeka ako ľudskej bytosti. Táto ochrana sa poskytuje predovšetkým prostredníctvom trestného a občianskeho práva, pričom v každom z týchto odvetví ide o orientáciu na ochranu pred inými formami ponižovania dôstojnosti človeka – v trestnom práve dominuje ochrana sexuálnej dôstojnosti, v občianskom práve je základom ochrana pred urážkami, ohováraním, nactiutňaním a inými, najmä verbálnymi prejavmi a znevažujúcimi názormi o jednotlivcovi (Drgonec, J. Ústava Slovenskej republiky. Teória a prax. 2. prepracované a doplnené vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2019. s. 493).

34. S ohľadom na uvedené musí ústavný súd konštatovať, že v opísanej forme komunikácie, ktorý si sťažovateľ sám zvolil v dôsledku nariadeného zákazu priblížiť sa k maloletým deťom, nie je možné identifikovať zásah do právnej sféry sťažovateľov v potrebnej intenzite, t. j. s ústavnoprávnymi následkami. V tejto časti bolo preto potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.4. K namietanému porušeniu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietrahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a ich práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru

35. V súvislosti s namietaným porušením základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavný súd poukazuje na svoj opakovane judikovaný názor, že ústavná sťažnosť musí smerovať proti aktuálnemu a trvajúcemu zásahu orgánov verejnej moci do základných práv sťažovateľa. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietrahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je odstránenie stavu právnej neistoty. Ústavný súd preto poskytuje ochranu tomuto základnému právu len vtedy, ak bola na ústavnom súde uplatnená v čase, keď namietané porušenie označeného práva ešte mohlo trvať (napr. I. ÚS 116/02, IV. ÚS 342/08). Ak v čase doručenia ústavnej sťažnosti ústavnému súdu už nemohlo dochádzať k namietanému porušovaniu označeného práva, ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietne ako zjavne neopodstatnenú. Uvedený právny názor ústavného súdu je akceptovaný aj judikatúrou ESLP (pozri rozsudok vo veci Miroslav Mazurek proti Slovenskej republike z 3. 3. 2009, sťažnosť č. 16970/05).

36. V danom prípade je zo samotného obsahu ústavnej sťažnosti zrejmé, že v čase, keď sa sťažovatelia obrátili na ústavný súd, už bolo konanie vedené všeobecnými súdmi právoplatne skončené, a teda k porušovaniu ich označených práv nemohlo dochádzať a ich právna neistota už nemohla trvať. Z tohto dôvodu ústavný súd v tejto časti odmietol ústavnú sťažnosť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.5. K namietanému porušeniu práva sťažovateľa v 1. rade na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru

37. Ústavný súd poznamenáva, že čl. 13 dohovoru nemá na rozdiel od iných článkov úplne samostatné postavenie. Porušenie tohto článku možno namietat len v spojení s iným materiálnym ustanovením. Ako z jeho textu vyplýva, právo na účinný prostriedok nápravy sa zaručuje iba tomu, koho práva a základné slobody zaručené dohovorom boli porušené.

38. Ústavný súd v zmysle judikatúry ESLP uvádza, že čl. 13 dohovoru vyžaduje existenciu vnútroštátneho prostriedku, ktorý príslušnému orgánu umožní rozhodnúť o vznesenej námietke porušenia dohovoru a zariadiť adekvátnu nápravu. Nejde však až tak ďaleko, aby vyžadoval určitú konkrétnu podobu takého prostriedku; štáty majú priestor pre vlastnú úvahu, akým spôsobom splnia svoje povinnosti, ktoré na nich čl. 13 dohovoru kladie (rozsudok ESLP vo veci Vilvarajah a ďalší proti Spojenému kráľovstvu z 30. 10. 1991, sťažnosť č. 13163/87).

39. Porušenie predmetného práva spočíva podľa sťažovateľa v 1. rade v tom, že najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol jeho dovolanie ako neprípustné. Už na základe uvedenej

argumentácie je možné skonštatovať, že sťažovateľ mal proti napadnutému rozsudku krajského súdu k dispozícii dostupný, aplikovateľný a účinný prostriedok nápravy – dovolanie, ktorý napokon aj využil. Ako už ústavný súd konštatoval, najvyšší súd sa dovolaním sťažovateľa náležite zaoberal a napadnutým uznesením o ňom rozhodol, preto v danom prípade nie je možné uvažovať o porušení tohto práva. Ústavný súd preto aj v tejto časti dospel k záveru o potrebe odmietnuť ústavnú sťažnosť z dôvodu jej zjavne neopodstatnenosti podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.6. K aplikovateľnosti charty

40. Vzhľadom na to, že sťažovateľ v 1. rade sa v ústavnej sťažnosti domáha aj vyslovenia porušenia práva podľa čl. 47 charty napadnutými rozhodnutiami konajúcich súdov, ústavný súd v rámci predbežného prerokovania ústavnej sťažnosti prvotne vykonal test aplikovateľnosti charty na prejednávajúcu vec.

41. Ústavný súd poukazuje na obmedzenú vecnú pôsobnosť charty ako ďalšieho katalógu ochrany základných práv. Členské štáty Európskej únie sú totiž ustanoveniami charty viazané len v situáciách, keď vykonávajú právo Únie. Súdny dvor Európskej únie pritom vymedzil zásadné kritériá pre účely posúdenia, či vnútroštátna právna úprava predstavuje vykonávanie práva Únie v zmysle čl. 51 charty, konkrétne „... či je cieľom predmetnej vnútroštátnej právnej úpravy prebrať ustanovenie práva Únie, povahu tejto právnej úpravy a či táto právna úprava sleduje iné ciele než tie, ktoré zahŕňa právo Únie, hoci je spôsobilá nepriamo zasahovať do tohto práva, ako aj či existuje osobitné ustanovenie práva Únie v tejto oblasti spôsobilé do neho zasiahnuť“ (rozsudok z 8. 11. 2012 vo veci C-40/11, Iida, EU:C:2012:691, bod 79).

42. Po preskúmaní aplikovateľnosti charty v súlade s čl. 51 ods. 1 charty, ako aj súvisiacej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie dospel ústavný súd k záveru, že v prípade sťažovateľa, berúc do úvahy predmet konania pred všeobecnými súdmi, ktorým je úprava výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom, rozhodne nedochádza k výkonu práva Európskej únie. Ochrana poskytovaná čl. 47 charty preto nie je pre sťažovateľa dostupná. Navyše, osobitne je potrebné poukázať na skutočnosť, že sťažovateľ ani len náznakom v ústavnej sťažnosti neuviedol a neobjasnil, z akého dôvodu sa v prejednávanej veci domáha ochrany aj prostredníctvom čl. 47 charty. V tejto časti bolo potrebné ústavnú sťažnosť odmietnuť ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.7. K namietanému porušeniu základného práva sťažovateľa v 1. rade na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 ústavy

43. Pokiaľ ide o namietané porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 1 ústavy, ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ okrem opätovného zopakovania svojej dovolacej námietky, s ktorou sa dovolací súd vysporiadal (bod 28 napadnutého uznesenia), neponúka v ústavnej sťažnosti žiadnu relevantnú ústavnoprávnu argumentáciu. Sťažovateľ žiadnym spôsobom nespochybňuje ani nerozporuje právny názor najvyššieho súdu, podľa ktorého nebol v tejto časti oprávnenou osobou na podanie dovolania, keďže nebolo rozhodnuté v jeho neprospech (§ 424 CSP). Napriek kvalifikovanému právnomu zastúpeniu chýba v ústavnej sťažnosti konzistentná argumentácia, z ktorej by sa dalo vyvodiť, ako napadnuté uznesenie najvyššieho súdu porušuje základné právo sťažovateľa na zákonného sudcu.

44. Podľa názoru ústavného súdu za danej situácie neprichádzala do úvahy ani výzva na odstránenie tohto nedostatku návrhu podľa § 56 ods. 3 zákona o ústavnom súde vzhľadom na jeho kľúčovú povahu. Označené ustanovenie zákona totiž slúži na odstraňovanie najmä formálnych nedostatkov návrhu, nie však jeho samotnej podstaty (m. m. I. ÚS 155/2019). Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že označené nedostatky zákonom predpísaných náležitostí nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na perfektnosť základných náležitostí návrhu slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

45. Vzhľadom na to, že absencia kvalifikovaného odôvodnenia predstavuje nedostatok, ktorý bráni ústavnému súdu považovať ústavnú sťažnosť v tejto časti za dostatočne odôvodnenú, pristúpil ústavný súd k jej odmietnutiu pre nesplnenie náležitostí ustanovených zákonom podľa § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde.

III.8. K namietanému porušeniu práv sťažovateľa v 1. rade podľa čl. 3 ods. 1, 2, čl. 5 a čl. 9 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa

46. Pokiaľ sa sťažovateľ v 1. rade domáha vyslovenia porušenia aj uvedených práv podľa Dohovoru o právach dieťaťa, ústavný súd konštatuje, sťažovateľ ako rodič maloletého dieťaťa nie je v tejto časti aktívne legitimovaný na podanie ústavnej sťažnosti, keďže tieto ustanovenia dohovoru nesmerujú k ochrane práv rodičov, ale detí. Z tohto dôvodu bola táto časť ústavnej sťažnosti odmietnutá ako podaná neoprávnenou osobou podľa § 56 ods. 2 písm. e) zákona o ústavnom súde, keďže nositeľom týchto práv nemôže byť rodič maloletého dieťaťa.

III.9. K namietanému porušeniu práv maloletej sťažovateľky podľa čl. 3 ods. 1, 2, čl. 9 ods. 1 a čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa

47. V súvislosti s namietaným porušením práv maloletej sťažovateľky podľa Dohovoru o právach dieťaťa ústavný súd najskôr poukazuje na to, že v jeho rozhodovacej praxi sa ustálil právny názor vychádzajúci z teórie medzinárodného práva, podľa ktorého označená medzinárodná zmluva obsahuje vo svojom texte dve skupiny právnych noriem. Prvú skupinu tvoria právne normy priamo vykonateľné a druhú skupinu tvoria právne normy, ktoré nie sú priamo aplikovateľné a majú charakter všeobecných zásad. Zjednodušene možno formulovať východisko, v zmysle ktorého právne normy obsiahnuté v medzinárodnej zmluve sú priamo vykonateľné, ak zaručujú práva a slobody priamo ich adresátom bez potreby ďalšej transpozície alebo inkorporácie do právneho poriadku zmluvného štátu ďalším normatívnym právnym aktom. Právne normy obsiahnuté v medzinárodnej zmluve naopak nie sú priamo vykonateľné vtedy, ak priamo alebo implicitne vyžadujú od zmluvného štátu prijatie ďalšej právnej úpravy na úrovni vnútroštátnej legislatívy (II. ÚS 325/2017).

48. Dohovor o právach dieťaťa neobsahuje explicitné ustanovenie, ktoré by dávalo odpoveď na otázku, ktoré články sú priamo vykonateľné a ktoré nie, a preto kritériom na ich odlíšenie je povaha, účel, rozsah konkrétneho článku, ako aj textácia článku, ktorá musí byť dostatočne jasná, aby príslušný orgán aplikácie práva bol schopný interpretovať a definovať jeho účinky, t. j. rozhodnúť o priamej vykonateľnosti alebo nevykonateľnosti konkrétneho článku. Dohovor o právach dieťaťa je však potrebné interpretovať vo vzájomnej súvislosti všetkých jeho článkov a vychádzať z účelu Dohovoru o právach dieťaťa (snaha o uznanie, ochranu a posilnenie práv detí),

a pokiaľ niektoré z článkov jednoznačne obsahujú priamo aplikovateľné subjektívne právo, je potrebné v záujme ochrany slobôd a práv dieťaťa poskytnúť konkrétnemu právu dieťaťa ochranu v príslušnom konaní, v ktorom sa jeho ochrany dotknutý subjekt domáha (m. m. II. ÚS 596/2014).

49. Na úrovni doktríny medzinárodného práva a tiež na úrovni Organizácie Spojených národov prevládol (dnes už konštantný) právny názor, že medzi články Dohovoru o právach dieťaťa, ktoré upravujú všeobecné zásady a nie sú priamo vykonateľné, ale je potrebné ich inkorporovať do príslušnej vnútroštátnej legislatívy a aplikačnej praxe, možno zaradiť najmä čl. 2, čl. 3, čl. 6 a čl. 12. Tento záver podporuje i samotný text predmetných článkov Dohovoru o právach dieťaťa („štáty sa zaväzujú“, „štáty zabezpečujú“, „dieťaťu sa poskytuje“). Naopak, k priamo vykonateľným právnym normám Dohovoru o právach dieťaťa možno zaradiť napr. čl. 7 ods. 1, čl. 10 ods. 2, čl. 13, čl. 16 a pod. (II. ÚS 325/2017, I. ÚS 377/2021).

50. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd odmietol ústavnú sťažnosť maloletej sťažovateľky v časti, v ktorej namietala porušenie čl. 3 ods. 1 a 2, čl. 9 ods. 1, ako aj čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa, keďže tieto referenčné právne normy neobsahujú priamo aplikovateľné subjektívne práva sťažovateľky, ale sú všeobecnými proklamáciami (princípmi), ktoré je zmluvný štát povinný inkorporovať do svojho právneho poriadku a orgány aplikácie práva sú ich povinné zohľadňovať pri aplikácii príslušných vnútroštátnych normatívnych právnych aktov, k čomu v danom prípade na základe záverov ústavného súdu konštatovaných v predošlých častiach tohto uznesenia nepochybne došlo.

51. Ústavný súd však považoval za vhodné osobitne zaujať stanovisko k tej časti ústavnej sťažnosti, ktorou maloletá sťažovateľka namietala porušenie svojho práva formulovať vlastné názory a byť vypočutá v súdnom konaní podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa.

52. V čl. 12 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa je uvedená povinnosť zmluvných štátov umožniť dieťaťu vyjadriť svoj názor, ktorého dôležitosť je vyjadrená poslednou časťou tohto odseku: „... pripisujúc názorom dieťaťa náležitú váhu podľa jeho veku a zrelosti.“ Uvedené participatívne právo dieťaťa predstavuje jedno z jeho najvýznamnejších práv, ktoré mu garantujú, že nie je iba objektom, o ktorého právach a povinnostiach sa koná, ale predstavuje aktívny subjekt konania s vlastnými právami.

53. Právo dieťaťa vyjadriť svoj názor je veľmi úzko prepojené s ochranou jeho najlepšieho záujmu, ktorý je možné vyhodnotiť práve prostredníctvom toho, čo dieťa vyjadrí. Treba uviesť aj to, že vyjadrený názor nemusí byť vždy v záujme dieťaťa a dieťa nemusí vedieť vyhodnotiť, čo je v jeho najlepšom záujme. Preto tieto dve zložky musia byť navzájom konfrontované, a to aj v kontexte práva na nediskrimináciu, práva na život, ochranu súkromia. Z Dohovoru o právach dieťaťa (ako aj z dikcie § 38 CMP) vyplývajú dve základné kritériá pre vyhodnotenie konkrétneho spôsobu zisťovania názoru maloletého dieťaťa, a to jeho vek a vyspelosť. V aplikačnej praxi súdy zvažujú aj ďalšie podporné kritériá ako zdravotný stav dieťaťa, jeho povahové vlastnosti, stanovisko opatrovníka dieťaťa atď. Zohľadnenie a vyhodnotenie týchto kritérií v ich vzájomnej súvislosti je pritom otázkou individuálneho posúdenia v každom jednom prípade (*Smyčková, R., Števček, M., Tomašovič, M., Kotrecová, A. a kol. Civilný mimosporový poriadok. Komentár. 1. vydanie. Bratislava : C. H. Beck, 2017, s. 177 alebo Kišová, E.: Názor dieťaťa a právny rámec ochrany jeho zisťovania. Bratislava : C.H. Beck, 2021. s. 65).*

54. Ako vyplýva zo súdneho spisu, maloletá sťažovateľka mala v priebehu konania možnosť opakovane vyjadriť svoj názor pri pohovore s ustanovenou znalkyňou, ako aj s kolíznym opatrovníkom, teda mala vytvorený priestor na participáciu. Okresný súd pritom z takto sprostredkovaného názoru maloletej aj vychádzal, keď uviedol, že maloletá vyjadrila túžbu opäť žiť v pôvodnej rodine, pričom jej pozitívny vzťah k obom rodičom, teda aj k sťažovateľovi, nebol nikým spochybnený (bod 42 rozsudku okresného súdu). Je teda zrejmé, že názor maloletej sťažovateľky vzali konajúce súdy pri rozhodovaní do úvahy, avšak tento nebol pri ich rozhodnutí smerodajným faktorom. Upustenie od priameho výsluchu maloletej sťažovateľky okresný súd zdôvodnil odporúčaním pedopsychiatričky a psychologičky, ktoré maloletá dlhšiu dobu navštevuje, a to pre možnosť zhoršenia jej zdravotného stavu.

55. Ústavný súd sa vo svojej judikatúre opakovane vyjadril, že v prípade, ak súd nevypočul maloleté dieťa, nie je možné bez ďalšieho automaticky konštatovať porušenie jeho práva podľa čl. 12 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa. Pri skúmaní toho, či je potrebné a vhodné vykonať takýto výsluch maloletého dieťaťa, je totiž vždy potrebné zohľadňovať najlepší záujem dieťaťa (pozri napr. I. ÚS 377/2021, I. ÚS 188/2021). Ak v danom prípade konajúce súdy nepristúpili s ohľadom na odporúčania odborníkov a zistené ťažkosti maloletej (v tom čase vo veku 10 rokov) k jej priamemu vypočutiu, no prihliadli na jej názor sprostredkovaný prostredníctvom iných subjektov, nemožno v tom vidieť porušenie označeného práva maloletej podľa čl. 12 Dohovoru o právach dieťaťa či neústavnosť zvoleného postupu (pozri napríklad rozsudok ESĽP vo veci Havelka a ďalší proti Českej republike z 21. 6. 2007, sťažnosť č. 23499/06).

56. V závere ústavný súd považuje za vhodné vo forme *obiter dicta* už len pripomenúť, že rozhodnutie súdu o úprave výkonu rodičovských práv a povinností k maloletým deťom nemá povahu „konečného“, a teda nezmeniteľného rozhodnutia, čo platí najmä v prípade, ak súd založil svoje rozhodnutie na okolnostiach, ktorých zmena je v budúcnosti možná a predvídateľná (vek dieťaťa, zmena názoru dieťaťa, odlišný citový vzťah dieťaťa k rodičom a pod.). V prípade, ak v budúcnosti dôjde k relevantnej zmene pomerov (§ 121 Civilného mimosporového poriadku), môžu obaja rodičia, prípadne konajúci súd sám aj bez návrhu začať konanie o zmene úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu, pričom po zistení splnenia podmienok môže súd upraviť osobnú starostlivosť, výživu a styk odlišným spôsobom, rešpektujúc pritom ako rozhodujúce hľadisko najlepší záujem maloletého dieťaťa.

57. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľov formulovanými v petite ich ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8 . decembra 2022

Miloš Maďar
predseda senátu